

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚά Χρονικά

Τα σχολικά ατυχήματα
και η πρόληψή τους

Ντετερμινισμός
και ελεύθερη βούληση

Εκπαίδευση, νέες τεχνολογίες,
καινοτομία ως μοχλός ανάπτυξης

ΤΕΥΧΟΣ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ
2011

26

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚά Χρονικά

Ιδιοκτησία	ΤΕΙ Αθήνας
Εκδότης	Δημήτριος Νίνος Πρόεδρος ΤΕΙ Αθήνας
Συντακτική Επιτροπή	Δημήτριος Νίνος Μιχαήλ Μπρατάκος Ιωάννης Χάλαρης Απόστολος Παπαποστόλου Γεώργιος Παννακόπουλος
Επιμέλεια έκδοσης	Ιφιγένεια Αναστασάκου Δώρα Φραγκούλη Δανάη Κονδύλη
Καλλιτεχνική Επιμέλεια έκδοσης	Έφη Παναγιωτίδη, efipanpan@yahoo.gr

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΕΙ ΑΘΗΝΑΣ

Πρόεδρος	Δημήτριος Νίνος
Αντιπρόεδρος	Μιχαήλ Μπρατάκος
Αντιπρόεδρος	Ιωάννης Χάλαρης
Διευθύντρια ΣΕΥΠ	Ζαμπία Βαρδάκη
Διευθυντής ΣΤΕΦ	Δήμος Τριάντης
Διευθυντής ΣΓΤΚΣ	Ζωή Γεωργιάδου
Διευθυντής ΣΔΟ	Γιώργος Παννακόπουλος
Διευθυντής ΣΤΕΤΡΟΔ	Γιώργος Αγγελούσης
Γενικός Γραμματέας	Ηλίας Οικονόμου
Γραμματέας Συμβουλίου	Αφροδίτη Λάσκαρη

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΩΝ

Πρόεδρος ΕΕ&Ε	Μιχαήλ Μπρατάκος Αντιπρόεδρος ΤΕΙ-Α
Αντιπρόεδρος	Ιωάννης Τσάκης
Μέλη ΕΕ&Ε	Αθανάσιος Νασιόπουλος Γεώργιος Παναγιάρης Διονύσιος Κάβουρας Ευαγγελία Πρωτόππαπα Περικλής Λύτρας
Γραμματέας ΕΕ&Ε	Ιφιγένεια Αναστασάκου

1. ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΕΛ. 4

2. ΘΕΣΜΙΚΑ

- Απάντηση σε δήλωση της Υπουργού ΠΔΒΜΘ κ. Άννας Διαμαντοπούλου

ΣΕΛ. 7

- Απάντηση του ΤΕΙ Αθήνας στην από 18-11-2011 ανακοίνωση της ΔΕ του ΤΕΕ

ΣΕΛ. 10

- Επιστολή προς την Υπουργό ΠΔΒΜΘ κ. Άννα Διαμαντοπούλου

ΣΕΛ.11

3. ΑΡΘΡΑ - ΑΠΟΨΕΙΣ

- **A. Καρμάς**

Ελεονώρα της Ακουϊτανίας -
Μια μεγάλη γυναικεία μορφή
στη Μεσαιωνική Ευρώπη

ΣΕΛ. 13

- **N. Χιωτίνης**

Η Ιστορία του Ανθρώπου ως αέναη
αναζήτηση κοσμικού νοήματος
και υπαρξιακής ελευθερίας

ΣΕΛ. 18

- **A. Νασιόπουλος**

Εκπαίδευση, Νέες Τεχνολογίες,
Καινοτομία ως μοχλός Ανάπτυξης

ΣΕΛ. 22

- **M. Βενετίκου**

Ντετερμινισμός και ελεύθερη βούληση
Είναι δυνατόν να ζούμε σε ντετερμινιστικό
κόσμο και όμως να αποφασίζουμε ελεύθερα;

ΣΕΛ. 28

- **Π. Μάντη**

Η σύμβαση του Οργανισμού
των Ηνωμένων Εθνών
για τα δικαιώματα του παιδιού

ΣΕΛ. 32

- **Γ. Γιαννακόπουλος**

Η τακτική της στρουθοκαμήλου

ΣΕΛ. 38

- **I. Μπουρής**

Ηλεκτρονική διαβούλευση στην βελτίωση
του προφίλ τμημάτων ΑΕΙ τεχνολογικού κύκλου:

Η περίπτωση του τμήματος Διοίκησης

Επιχειρήσεων του ΤΕΙ-Α

ΣΕΛ. 40

4. ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Παγκόσμια ημέρα ατόμων με αναπηρία

ΣΕΛ. 47

5. ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

Τα σχολικά ατυχήματα
και η πρόληψή τους

ΣΕΛ. 49

6. ΤΑ ΝΕΑ ΤΟΥ ΤΕΙ

Νέα του ΤΕΙ-Α

ΣΕΛ. 55

Νέα από τα Τμήματα

ΣΕΛ. 56

Νέα της Επιτροπής

Εκπαίδευσης και Ερευνών

ΣΕΛ. 80

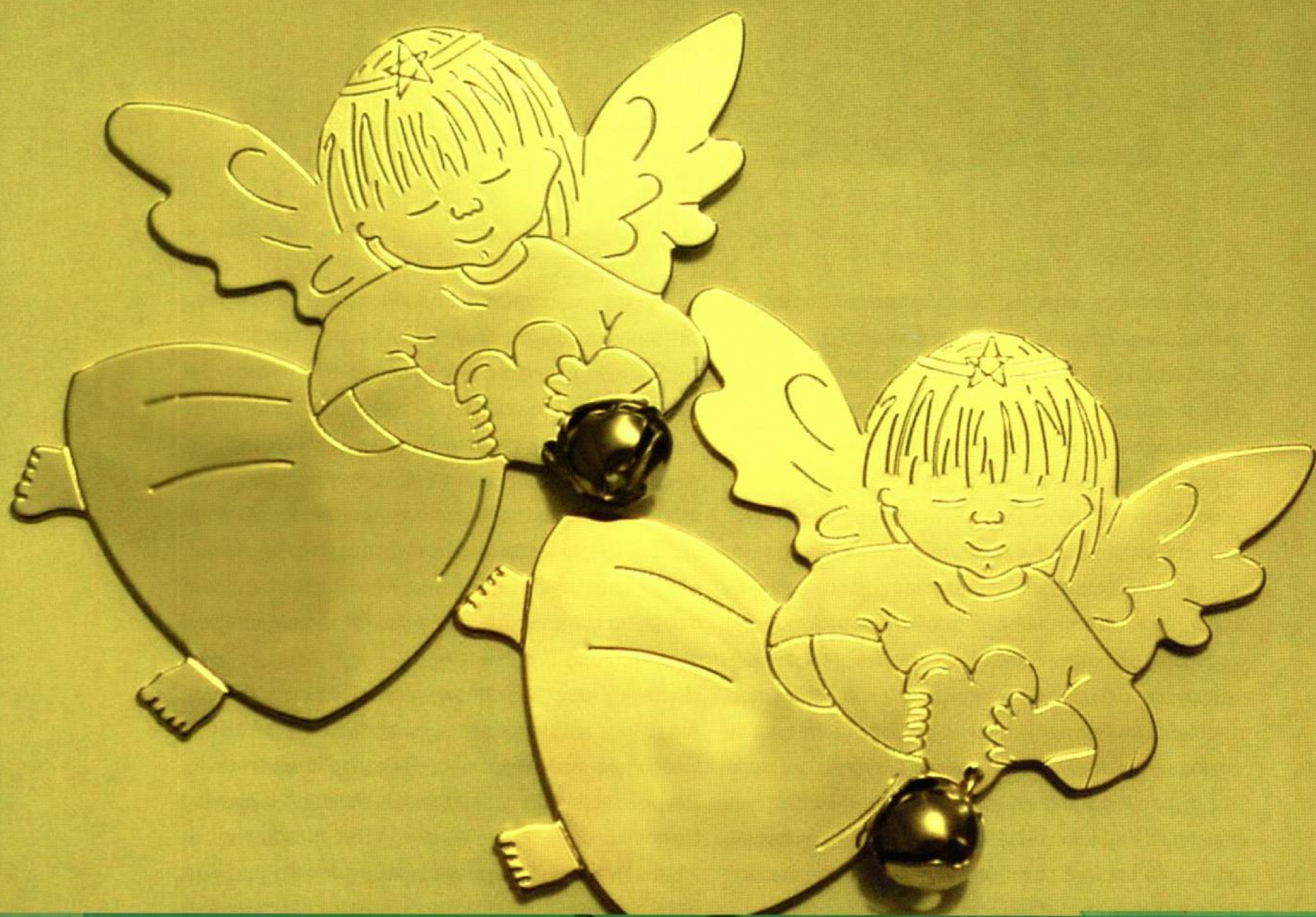
7. ΦΟΙΤΗΤΙΚΑ ΝΕΑ

ΣΕΛ. 96

8. ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ

ΣΕΛ. 104

Ο Πρόεδρος
και το Συμβούλιο
του ΤΕΙ Αθήνας
σας εύχονται
η νέα χρονιά να είναι γεμάτη
**υγεία, χαρά
και
δημιουργία!**

3

ΑΡΘΡΑ ΑΠΟΨΕΙΣ

- **A. Καμμάς**
Ελεονώρα της Ακουϊτανίας - Μια μεγάλη γυναικεία μορφή στη Μεσαιωνική Ευρώπη
- **N. Χιωτίνης**
Η Ιστορία του Ανθρώπου ως αέναη αναζήτηση κοσμικού νοήματος και υπαρξιακής ελευθερίας
- **A. Νασιόπουλος**
Εκπαίδευση, Νέες Τεχνολογίες, Καινοτομία ως μοχλός Ανάπτυξης
- **M. Βενετίκου**
Ντετερμινισμός και ελεύθερη βούληση
Είναι δυνατόν να ζούμε σε ντετερμινιστικό κόσμο και όμως να αποφασίζουμε ελεύθερα;
- **Π. Μάντη**
Η σύμβαση του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού
United nations' convention on the rights of the child (uncrc)
- **Γ. Γιαννακόπουλος**
Η τακτική της στρουθοκαμήλου
- **I. Μπουρής**
Ηλεκτρονική διαβούλευση στην βελτίωση του προφίλ τμημάτων ΑΕΙ τεχνολογικού κύκλου:
Η περίπτωση του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ-Α

Ντετερμινισμός και ελεύθερη βούληση

Είναι δυνατόν να ζούμε σε ντετερμινιστικό κόσμο και όμως να αποφασίζουμε ελεύθερα;

Το θέμα της ελεύθερης βούλησης του ανθρώπου απασχολεί αιώνες τα φιλοσοφικά ρεύματα χωρίς τελική απάντηση. Γιατί άραγε η πίστη στην ελεύθερη βούληση είναι τόσο προβληματική; Φαίνεται να συνδέεται με την έλλειψη τελικής άποψης όσον αφορά το πώς είναι αιτιολογικά δομημένος ο κόσμος. Η πιο γνωστή άποψη είναι εκείνη του ντετερμινισμού, σύμφωνα με τον οποίο η κατάσταση του κόσμου σε μια ορισμένη στιγμή είναι δεδομένη από προηγούμενες καταστάσεις και από φυσικούς νόμους. Η έννοια του ντετερμινισμού αναπτύχθηκε από την γερμανική θεολογική και ηθική σκέψη για να δώσει δογματικές απαντήσεις. Ο ντετερμινισμός τον 17ο αιώνα ήταν το ιδεώδες της μηχανικής και καθώς προβλήθηκε σε αντικείμενα φτιαγμένα να ικανοποιούν τις απαιτήσεις της αιτιότητας, κατέληξε να απαιτείται ώστε όλα τα φαινόμενα να ικανοποιούν την αρχή της οντολογικής αιτιότητας της φύσης. Στον 19ο αιώνα η ανάπτυξη του λογικού θετικισμού οδήγησε στην ανάπτυξη ενός ντετερμινισμού που σχετίστηκε με την εμπειρική και περιγραφική αρχή της αιτιότητας βασισμένη στην παρατήρηση και την επιστήμη. Έτσι, έγινε προϋπόθεση για την διεξαγωγή της επιστημολογικής αρχής της γνώσης. Στην Ιατρική ο φυσιολογικός

ντετερμινισμός ισχυρίζεται ότι αποφασίζει μεταξύ του παθολογικού και του φυσιολογικού όπως έδειξε ο Canguilem. Στην σφαίρα του ψυχισμού, όταν ο Freud επιχείρησε να εξηγήσει τα όνειρα με την ψυχανάλυση, αποδέχτηκε τον ντετερμινισμό. Έτσι έστρεψε την αρχή της αιτιότητας σε μια θεωρία σκοπιμότητας που υπέθεσε την ύπαρξη υποκειμενικής αιτιότητας ταυτόχρονα με την αντικειμενική αιτιότητα. Χαρακτηριστικά αναφέρει ο Freud : «...There is nothing trivial, nothing arbitrary or haphazard in the determination of mental life...Mental phenomena are meaningful and their origins lie in the unconscious ...».

Αν ισχύει ο ντετερμινισμός, οι επιπτώσεις είναι τρομακτικές. Διότι, δεν προκαλούμε τις πράξεις μας και είμαστε το αποτέλεσμα αιτιολογικών διαδικασιών που άρχισαν πριν την ύπαρξή μας. Η αυτονομία είναι τότε μια ψευδαίσθηση μια και έπρεπε να πράξουμε ότι πράξαμε. Προηγούμενες συνθήκες και όχι εμείς προδιαγράφουν την συμπεριφορά μας. Αν ο ντετερμινισμός είναι αλήθεια, τότε δεν έχουμε ελεύθερη βούληση. Εάν μας λείπει η ελεύθερη βούληση, δεν μπορούμε να έχουμε υπευθυνότητα. Έτσι, αν ισχύει ο ντετερμινισμός, τότε δεν μπορούμε να έχουμε υπευθυνότητα

*Η κ. Μ. Σ. Βενετίκου είναι καθηγήτρια Παθοφυσιολογίας - Νοσολογίας του τμήματος Βασικών Ιατρικών Μαθημάτων του ΤΕΙ-Α

Ωστόσο, η ελεύθερη βούληση είναι κάτι που νομίζουμε ότι κατέχουμε και που θα τρομάζαμε αν το χάναμε.

Σπουδαίοι φιλόσοφοι τάχθηκαν πότε υπέρ και πότε κατά του ντετερμινισμού.

Πολλοί φιλόσοφοι σήμερα τείνουν να μην αποδέχονται τον ντετερμινισμό, πράγμα στο οποίο συνετέλεσαν οι ανακαλύψεις της Φυσικής όσον αφορά την θεωρία της σχετικότητας και οι μελέτες του Planck και Heisenberg στην κβαντική φυσική που επηρέασε τον κλασσικό ντετερμινισμό όπως εμφανίζεται στην επιστήμη από τον Laplace.

Η δομική προσέγγιση στην «μεταανάγνωση» του Freud από τον Lacan, έδειξε ότι η αντικειμενικότητα των νόμων και η αιτιότητα δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν σαν παραδείγματα για ότι μιλάμε, και το υποσυνείδητο που αν και είναι δομημένο όπως η γλώσσα δεν είναι δομημένο με ντετερμινιστική αιτία.

Ο όρος ελεύθερος είναι διφορούμενος. Μπορούμε να τον χρησιμοποιήσουμε με δύο τρόπους. Είτε για εκούσιες είτε για δημιουργηθείσες επιλογές και πράξεις. Ο όρος ελεύθερη βούληση υπαινίσσεται την φαινομενική ικανότητα των ατόμων να κάνουν επιλογές ελεύθερες από καταναγκασμούς. Άλλοι πάλι πιστεύουν ότι ο ορισμός της ελευθερίας αναφέρεται στο ότι κάποιος μπορεί να επιλέγει μεταξύ εναλλακτικών πράξεων.

Ο Hume ήταν της άποψης ότι υπάρχει ελευθερία βούλησης «...αν επιλέξουμε να παραμείνουμε ακίνητοι, μπορούμε να παραμείνουμε ακίνητοι, αν επιλέξουμε να κινηθούμε, μπορούμε επίσης να κινηθούμε....αυτή η ελευθερία ανήκει σε οποιοδήποτε άνθρωπο δεν είναι αιχμάλωτος η αλυσοδομένος...». **Ο Kant** ανέφερε ότι «...αυτό που συχνά ονομάζεται ελεύθερη βούληση είναι εκείνο του οποίου η καθοριστική φυσική αιτία είναι εσωτερική σε σχέση προς ότι εκτελεί την πράξη....».

Στην διαμάχη σχετικά με την ύπαρξη ελεύθερης βούλησης εμφανίζονται δύο κυρίαρχες τάσεις, οι **Συμβατιστές και οι Ασυμβατιστές** ανάλογα πόσο η έννοια του ντετερμινισμού επηρεάζει την άποψή τους. Μια ελεύθερη επιλογή η πράξη είναι ουσιαστικά κατά τους Συμβατιστές εκούσια επιλογή και πραγματοποιείται σύμφωνα με τις επιθυμίες και τον αληθινό

χαρακτήρα του συντελεστή. Ισχυρίζονται πως οι άνθρωποι μπορούν να είναι απόλυτα ηθικά υπεύθυνοι ακόμη και αν είναι ορθή η ύπαρξη του ντετερμινισμού. Έτσι, **οι Συμβατιστές** πιστεύουν ότι ο ντετερμινισμός είναι συμβατός με την θέση της ελεύθερης βούλησης. Οι Συμβατιστές ισχυρίζονται ότι ακόμη και οι ψυχαναγκαστικοί ασθενείς ή οι κλεπτομανείς μπορεί να θέλουν κατά βάθος να φερθούν έτσι και επίσης ότι μπορεί να έχουν την ίδια στιγμή την επιθυμία αλλαγής της συμπεριφοράς τους.

Οι Ασυμβατιστές διαφωνούν και ισχυρίζονται ότι μια ελεύθερη επιλογή, δεν είναι μόνο αυτό που θέλει ο επιλογέας πραγματικά και σύμφωνα με τον χαρακτήρα του αλλά και κάτι το οποίο οφείλεται στον λόγο ή την ικανότητα βούλησης. Ισχυρίζονται ότι οι άνθρωποι είναι ηθικά υπεύθυνοι μόνον αν η θεωρία του ντετερμινισμού είναι εσφαλμένη, γιατί μόνον τότε μπορούν να υπάρχουν επιλογές που είναι τόσο εκούσιες όσο και δημιουργηθείσες. Οι Ασυμβατιστές πιστεύουν ότι ο ντετερμινισμός δεν είναι συμβατός με την θέση της ελεύθερης βούλησης.

Οι δύο σχολές δεν είναι απόλυτα ενιαίες και υπάρχουν διαφορές μεταξύ των φιλοσόφων της ίδιας παράδοσης.

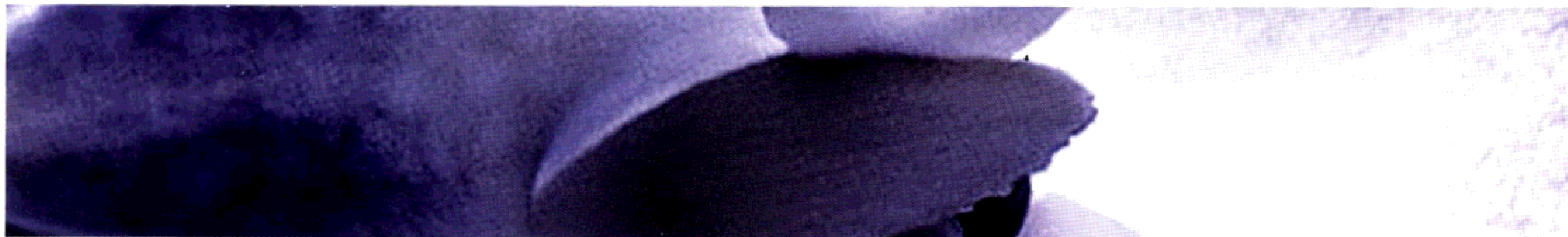
Τον τελευταίο αιώνα αυτές οι θέσεις έχουν αρχίσει να κλονίζονται. Σε αυτό συνετέλεσε και η κβαντική Φυσική που οδήγησε πολλούς φιλόσοφους να απορρίψουν τον ντετερμινισμό.

Φαίνεται πως τόσο οι Συμβατιστές όσο και οι Αντισυμβατιστές σφάλουν.

Αφ' ενός μεν, **ένα πρώτο λάθος** είναι ότι δεν έχουμε μια σαφή άποψη περί του τι πρέπει να ισχύει για να θεωρηθεί μια επιλογή ως ελεύθερη και αφ' ετέρου δεν διαθέτουμε κανένα καλό ορισμό για την ελεύθερη επιλογή.

Το δεύτερο λάθος των σχολών αυτών είναι ότι πιστεύουν ότι η κοινή σωστή άποψη είναι αυτή που κάθε μια οικειοποιείται ξεχωριστά και για λογαριασμό της.

Το τρίτο αμφιλεγόμενο στοιχείο των σχολών είναι ότι δεν έχουν όλοι την ίδια αντίληψη για τον ορισμό της πραγματικότητας καθώς και της ηθικής μια και δεν φαίνεται να υπάρχουν λογικές σχέσεις οιασδήποτε μορφής μεταξύ γεγονότων και αξιών, μεταξύ δηλώσεων του τύπου «είναι» και του τύπου

«θα έπρεπε να είναι».

Το τέταρτο σημείο σφάλματος στις δύο αυτές σχολές είναι το θέμα της ηθικής ευθύνης, μια και οι Συμβατιστές πιστεύουν ότι ο ντετερμινιστικός κόσμος αφήνει το θέμα εκεί που βρίσκεται, ενώ οι Ασυμβατιστές ότι ο ντετερμινισμός το καταστρέφει.

Στην διαμάχη αυτή δεν έχει αναδειχθεί ο τελειωτικός νικητής.

Πάντως το γεγονός ότι οι περισσότεροι φιλόσοφοι στην δεκαετία 50-60 πίστευαν ότι η ελεύθερη θέληση και ο ντετερμινισμός είναι συμβατοί, έκανε όπως φημολογείται **του van Inwagen** να δημοσιεύσει στα 1975 την ασυμβατότητα μεταξύ ελεύθερης βούλησης και ντετερμινισμού. «Η αιτιοκρατία είναι ανακόλουθη και ως προς την ελευθερία και ως προς την ευθύνη». Εκείνη την εποχή υπήρχαν πολλοί λιγότεροι Ασυμβατιστές απ' ότι σήμερα.

Με τον καιρό ο van Inwagen άλλαξε απόψεις για την η έννοια της ελεύθερης βούλησης και διατύπωσε την άποψη ότι είναι ένα μυστήριο. Ο **Chomsky** πιστεύει ότι η ελεύθερη βούληση και ο ντετερμινισμός είναι συμβατοί, ωστόσο όπως και ο van Inwagen θεωρεί ότι παραμένει μυστήριο το πώς γίνεται αυτό.

Εφ' όσον ισχύει ο ντετερμινισμός, δεν μπορούμε να πράξουμε ελεύθερα. Ωστόσο, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι είναι εφικτό, αν σκεφθούμε δυνατούς και ασθενείς φυσικούς νόμους και δυνατή η ασθενή ικανότητα. Όπως αναφέρει ο **Perry**, ο ντετερμινισμός και η ελεύθερη βούληση μπορεί να είναι συμβατοί όταν συνδυάζονται οι ασθενείς νόμοι η η ασθενής ικανότητα η και τα δύο. Για να γίνουν κατανοητοί τέτοιοι συνδυασμοί πρέπει συνήθως να έχουμε στο μυαλό μας ότι το «να κάνω κάτι», δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι «είμαι ικανός να κάνω κάτι», ότι το «είμαι ικανός» δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι «το κάνω» πραγματικά. Δεν σκεφτόμαστε ότι το ότι κάποιος «δεν κάνει κάτι» σημαίνει αναγκαστικά ότι «δεν είναι ικανός» να το κάνει. Δεχόμαστε τις διαβαθμίσεις

μεταξύ του «δεν μπορώ» και του «δεν κάνω κάτι», και από το «κάνω» μέχρι το «μπορώ». Δεν δεχόμαστε όμως να εικάσουμε από το ότι «δεν κάνω κάτι», το ότι «δεν μπορώ» και από το ότι «κάνω κάτι», ότι το «μπορώ». Ο Perry διερωτάται αν είναι η αλήθεια των νόμων καθιερωμένη από γεγονότα που συγκλίνουν προς αυτούς και αποτυγχάνουν να μην τους επιβεβαιώσουν, έτσι ώστε οι νόμοι είναι νόμοι επειδή τα γεγονότα συγκλίνουν προς αυτούς; Η η αλήθεια των νόμων καθιερώνεται από κάτι άλλο, ώστε τα γεγονότα συγκλίνουν προς αυτούς επειδή είναι νόμοι; Η πρώτη θεωρία είναι ασθενής θεωρία των νόμων, η δεύτερη είναι δυνατή θεωρία των νόμων.

Μια επιλογή για τον Συμβατιστή που αποδέχεται και τον ντετερμινισμό σαν ύπαρξη αλλά και την ελεύθερη θέληση, είναι να υιοθετεί μια ασθενή θεώρηση των νόμων. Ο ίδιος ο Perry προτιμά μια ισχυρή θεωρία νόμων και ασθενή θεωρία ικανότητας.

Γενικά, σε ένα ντετερμινιστικό κόσμο το γεγονός ότι δεν μπορούσα σε κάποια στιγμή να πράξω αλλιώς (δεν είχα την ιστορική δυνατότητα να πράξω αλλιώς), δεν σημαίνει ότι δεν ήμουν ικανός να πράξω αλλιώς. Έτσι στηρίζεται και η έννοια ικανότητας. Υποστηρίζοντας την συμβατότητα ανάμεσα στην ελευθερία πράξης και τον ντετερμινισμό, από το γεγονός ότι δεν είχα την ιστορική δυνατότητα να ενεργήσω αλλιώς, δεν έπεται ότι δεν ήμουν ικανός να ενεργήσω αλλιώς.

Εκτός από τα φιλοσοφικά επιχειρήματα, απάντηση στα ερωτήματα του κατά πόσο πράττουμε ελεύθερα σε ένα ντετερμινιστικό κόσμο, μας δίνουν και οι επιστήμες. Άλλωστε οι σύγχρονοι φιλόσοφοι πιστεύουν ότι το να απαντηθεί το αν ο κόσμος είναι ντετερμινιστικός η όχι, ανήκει στον τομέα των εμπειρικών επιστημών και όχι της φιλοσοφίας.

Η παλαιότερη **Νευτώνεια Φυσική** και κύρια οι αρχές της μηχανικής όπως ήδη αναφέρθηκε ευνοούσαν την ντετερμινιστική θεώρηση του κόσμου.

Η **κβαντική** όμως **θεωρία** (αν και δεν υποστηρίζεται

σήμερα με την ίδια παλαιότερη αυτοπεποίθηση), αποδεικνύει ότι στο επίπεδο των πολύ μικρών σωματιδίων, αρκετά πιο κάτω από το επίπεδο των νευρώνων, η αιτιοκρατία δεν αποτελεί πραγματικότητα. Σε αυτό το μικροεπίπεδο-ότι κι αν ισχύει πάνω από αυτό στο μακροεπίπεδο-συμβαίνουν γεγονότα που είναι συμπτωματικά και τυχαία. Οτιδήποτε και αν αναφερθεί σχετικά με την πιθανότητα εκδήλωσής τους, αυτά απλώς δεν είναι αποτελέσματα και συνεπώς δεν συμβαίνουν κατ' ανάγκη. Έτσι, στην φιλοσοφία της ελεύθερης βούλησης, δίδεται κατ' αρχάς απάντηση στο ερώτημα, «αν το τυχαίο στο μικροεπίπεδο μπορεί να αποτελέσει και την αφορμή για το τυχαίο στο μακροεπίπεδο». Στην κβαντική θεωρία, ουσιώδεις και θεμελιώδεις όροι όπως «σωματίδιο» («μόριο») η «κύμα» δεν χρησιμοποιούνται πια όπως χρησιμοποιούνταν στις πρώιμες περιόδους της Φυσικής, μιας Φυσικής που ήταν παραδειγματικά αιτιοκρατική.

Στην κβαντική θεωρία, «οικείες έννοιες ...λαμβάνουν αλλόκοτα χαρακτηριστικά η στερούνται ακόμη και περιεχομένου». Η κβαντική θεωρία, όταν ερμηνεύεται έτσι ώστε να εξυπηρετεί την ελεύθερη βούληση, ισχυρίζεται ότι υπάρχουν γεγονότα στον μικρόκοσμο τα οποία είναι αμιγούς σύμπτωσης, αληθινά τυχαία γεγονότα. Όλα αυτά αποτελούν το αντικείμενο συζητήσεων τα τελευταία 75 χρόνια.

Θέση επίσης έχουν σήμερα και οι νευροεπιστήμες λόγω της μεγάλης τους ανάπτυξης.

Για όλες τις δομικές μονάδες του εγκεφάλου και του νευρικού συστήματος γενικότερα, η λειτουργία τους αναμφίβολα εκλαμβάνεται ως αιτιώδης. Στην νευροεπιστήμη, όπως και στις άλλες επιστήμες, τα δεδομένα ορίζονται με βάση τις αιτιώδεις ιδιότητές τους. Η πλειοψηφία των νευροεπιστημόνων τάσσεται υπέρ της αιτιοκρατίας Σκέψης-Εγκεφάλου. Τα δε νοητικά γεγονότα συσχετίζονται με ορισμένες περιοχές όπως πχ το συναίσθημα με το μεταιχμιακό σύστημα, ο λόγος με την περιοχή του Broca κτλ. Η ψυχονευρική σχέση στηρίζεται στις αιτιώδεις σχέσεις των νευρώνων. Η μνήμη και η μάθηση εστιάζονται σε συγκεκριμένες εγκεφαλικές περιοχές όπως ο ιππόκαμπος. Τα πειράματα με το μεσολόβιο και συγκεκριμένα με την διαίρεση των δραστηριοτήτων των ημισφαιρίων καταδεικνύουν την ύπαρξη όχι μόνον ενός «διηρη-

μένου εγκεφάλου», αλλά δύο νοών. Η νευροεπιστήμη αποδεικνύει την ψυχονευρική σχέση. Η στενή σχέση νοητικών και νευρικών γεγονότων, υποστηρίζει την αιτιοκρατία της σκέψης. Ωστόσο σήμερα η νευροεπιστήμη επιλέγει να μην ασχολείται και να ενδιαφέρεται για τα νοητικά μέρη που απαρτίζουν αιτιώδεις συγκυρίες, αφού δεν επιδέχονται επιστημονική διερεύνηση όπως συμβαίνει με τα νευρικά μέρη. Το ότι όμως τα νοητικά γεγονότα των επιθυμιών μου, των αντιλήψεών μου κτλ, αποτελούν πράγματι μέρος της ερμηνείας των πράξεών μου, είναι αποδεκτό από όλους.

Η νευροεπιστήμη υποστηρίζει την ελεύθερη βούληση με το να αρνείται να εξετάζει τις αιτιώδεις συγκυρίες.

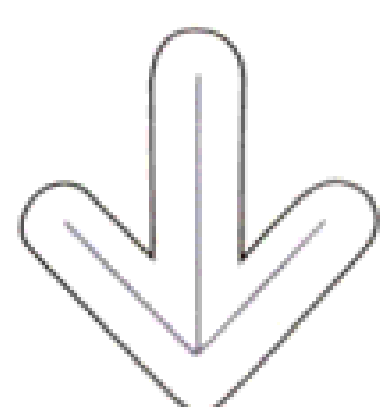
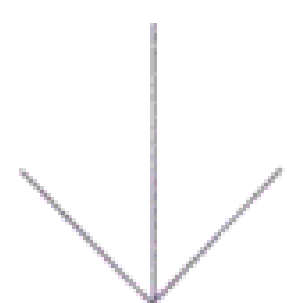
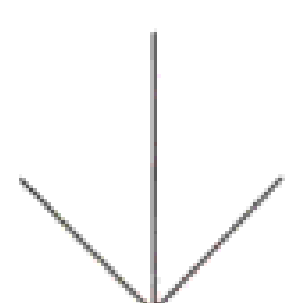
Ο Honderich ονομάζει ελπίδες ζωής την στάση απέναντι στο μέλλον που το εκλαμβάνουμε ως ανοιχτό, ασταθές η μεταβλητό. Ένα μέλλον όπου μπορούμε να δημιουργήσουμε για τον ίδιο μας τον εαυτό, όπου δηλαδή δεν ισχύει η απόλυτη αιτιοκρατία. Η απόλυτη αιτιοκρατία καταργεί τις ελπίδες μέλλοντος και οδηγεί στην απογοήτευση. Πολλοί την περιγράφουν ως ερεβώδη και εφιαλτική, γεμάτη ματαιώσεις και ανίσχυρες προσπάθειες για οτιδήποτε, με αρνητικές επιπτώσεις τόσο στα προσωπικά συναισθήματα όσο και την γνώση.

Ίσως γι' αυτό ο Samuel Johnson να είπε: «We know our will is free, and there's an end on't».

Βιβλιογραφία

- Watson G (2003, r2009) Free will, Second edition, Oxford University Press 2009
- Honderich T (2007) Πόσο ελεύθερος είσαι - Το ζήτημα της αιτιοκρατίας (How free are you), p 188-189
- Campbell O'Rourke, Shier (eds) (2004) Freedom and determinism
- van Inwagen (1975) The incompatibility of free will and determinism, Philosophical studies, 27
- van Inwagen (2004) On free will, In Campbell O'Rourke, Shier (eds) Freedom and determinism, p 213
- van Inwagen (2002) Free will remains a mystery. In Kane: The Oxford handbook of free will, New York and Oxford, Oxford University Press, 2002
- Chomsky N (1971) Review of BF Skinner. Beyond freedom and dignity. New York Review of books
- Perry J (2004) Compatibilist Options. In Campbell O'Rourke, Shier (eds) Freedom and determinism
- Sperry W (1968) Hemisphere deconnection and unity in conscious awareness. American Psychologist 23: 723-733.
- Springer SP and Deutsch G (2000) Left Brain, Right Brain. Freeman and Co, New York.

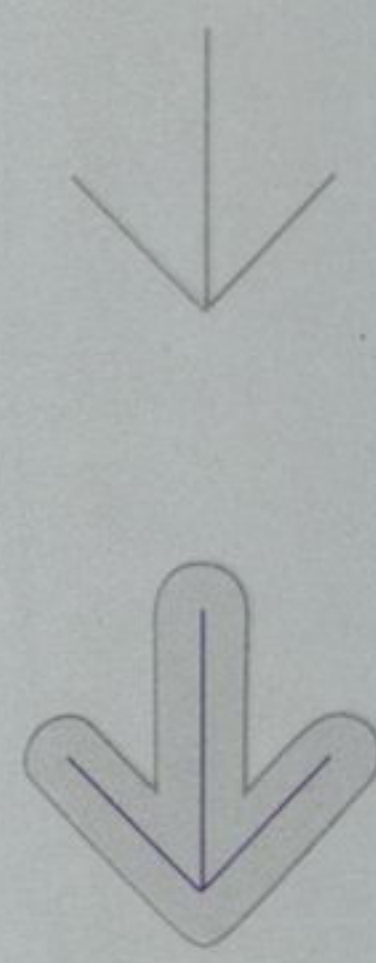

Δημοσίευση άρθρων

Γίνονται δεκτά άρθρα που πραγματεύονται **επίκαιρα ζητήματα στο χώρο της εκπαίδευσης ή και θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος**. Τα κείμενα πρέπει να αποστέλλονται με e-mail, σε μορφή Word, ενώ οι φωτογραφίες που τα συνοδεύουν πρέπει να είναι σε ηλεκτρονική μορφή (.tiff ή .jpg) σε υψηλή ανάλυση. Η βιβλιογραφία, αν υπάρχει, παρατίθεται μόνο με τη μορφή υποσημειώσεων. Τα άρθρα, τα οποία μπορεί να είναι πρωτότυπα ή αναδημοσιεύσεις, δεν επιτρέπεται κατά κανόνα να υπερβαίνουν τις 2.000 λέξεις.

Για να δημοσιευτεί ένα κείμενο, πρέπει να εγκριθεί από την Συντακτική Επιτροπή. Η μερική ή ολική αναπαραγωγή κειμένων του περιοδικού επιτρέπεται μόνο με την άδεια του Εκδότη.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν με την κα Ι. Αναστασάκου, τηλ.: 210 5385174,
Fax: 210 5385852, e-mail: eee@teiath.gr

ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Tax. Προγράμ
Αριθμός Άδειας

Αν. Σπιριδωνος, 122 10 Αιγάλεω
Τηλ.: 210 538 5100, fax: 210 591 1590
e-mail: info@teiath.gr, webmaster@teiath.gr

ISSN 1791-7247

www.teiath.gr